

Sveriges Psykologförbunds politiska inriktning

för verksamhetsperioden 2020–2022

Beslutad av kongressen 2020

Bakgrund

Sveriges Psykologförbund är Sveriges samlade organisation för psykologer och forskare i psykologi, studenter och doktorander i psykologi och pedagogik.

Grunden för förbundets arbete baseras på respekt för alla människors lika värde, ett jämlikt och demokratiskt samhälle. Förbundet ska vara en röst för alla psykologer i Sverige och stöd för professionen på arbetsplatsen och i samhället. Förbundet för psykologins och den psykiska hälsans talan.

Sveriges Psykologförbund arbetar enligt tradition med både villkorsfrågor och professionsfrågor. Frågor som i ett professionsförbund är ömsesidigt beroende av varandra och samverkar för att psykologer ska vara psykologins företrädare och kunna utföra sitt arbete med goda resultat. Villkors- och professionsfrågor är tätt sammanlänkade vad gäller aspekter av psykologers arbete såsom inflytande, ersättning och arbetsmiljö.

Sveriges Psykologförbund arbetar också med samhällsfrågor. Inom många av de viktigaste samhällsfrågorna spelar psykologin en stor och stundtals avgörande betydelse. Det kan handla om frågor alltifrån tillgång till psykologisk behandling till att påverka beteenden och beslut kring klimat. Att förtydliga psykologins och psykologens roll i samhällsfrågor bidrar till god och hållbar hälsa, samtidigt som det visar på psykologens bredd i kompetens.

Politiken diskuteras i alla medlemsgrupperingar och olika delar av förbundets demokratiska organisation. Förbundets högsta beslutande organ, kongressen, tar övergripande och principiella beslut om politikens inriktning och förbundsstyrelsen prioriterar, planerar och fattar beslut i aktuella frågor med utgångspunkt från dessa inriktningar.

När hela förbundet tillsammans driver viktiga frågor blir vi en stark röst och det blir lättare att nå framgång i våra frågor. Det är viktigt att vi syns, hörs och tillsammans arbetar för att uppnå målet att förbättra för både psykologer och samhälle. Sveriges Psykologförbund är partipolitiskt obundet. Förbundets utgångspunkt är alltid psykologin och psykologen.

Påverkansarbetet sker inom tre områden – villkorspolitik, professionspolitik och samhällspolitik.

Psykologer

Sveriges Psykologförbunds medlemmar finns på många områden och med många olika uppgifter - alla fast förankrade i evidensbaserad psykologisk praktik och gemensamma etiska riktlinjer. Sveriges Psykologförbund ska verka för att psykologers kompetens och psykologisk kunskap utvecklar och lyfter individer, grupper, organisationer och samhället i stort.

Cirka 70 procent av psykologkåren är anställd inom offentlig sektor. Här finns stora utmaningar för såväl medarbetare som i organisering av verksamheten. Utmaningar som förbundet noga följer och är med och påverkar.

En växande grupp psykologer, för närvarande cirka 30 procent av medlemmarna, driver verksamhet inom ramen för egna företag. Förbundet arbetar för att psykologföretagare ska kunna stå starka i konkurrensen på marknaden.

Fler och fler psykologer väljer att bli chefer. Förbundet har utökat specialistutbildningen med mer fokus på ledarskap och driver frågan om att fler psykologer ska bli chefer.

Till grund för psykologers yrkesutövning ligger en utbildning med god kvalitet. Sveriges Psykologförbund arbetar med att psykologer ska ha en högkvalitativ grundutbildning och kontinuerlig kompetensutveckling.

Sveriges Psykologförbund, ställningstaganden

Villkorspolitik – Psykologer ska ha rätt förutsättningar i sitt arbete

Psykologer ska ha rätt lön utifrån ansvar, resultat och erfarenhet

Sveriges Psykologförbunds arbete med inriktning mot en strukturell uppvärdering av psykologarbetet och en förbättrad löneutveckling ska prioriteras. Det är en strategiskt viktig fråga för förbundet och för psykologkårens status att sådan specialistkompetens som arbetsgivaren har behov av och utnyttjar också värderas och leder till högre lön och att fler lönekategorier skapas inom de kodsystém som tillämpas i olika sektorer.

Sveriges Psykologförbund anser att lönen ska sättas individuellt och differentierat, avspegla uppnådda mål och resultat samt motsvara de krav som arbetet ställer. Lönesättningen ska utgå ifrån en process där resultat och löneutveckling knyts samman så att det positiva sambandet mellan lön, bidrag till verksamheten och resultat uppnås.

För att uppnå en god löneutveckling krävs tillräcklig lönespridning. Förbundet anser att lönespridningen bör vara minst 2.0 (P90/P10-kvot). Det vill säga att den lön som ligger på 90:e percentilen ska vara dubbelt så hög som den på 10:e percentilen. Förbundet anser också att medianlönen för en specialistpsykolog som lägst ska innebära ett 40-procentigt påslag på den 90-percentilen för en legitimerad psykolog.

Förbundet prioriterar att synliggöra psykologers verksamhets- och arbetsmiljöproblem. Både inåt, till politiker och ledande tjänstepersoner (regionalt och nationellt), samt utåt, i media och till allmänheten. Detta arbete bör göras dels utifrån att verksamheterna inte har förutsättningar att erbjuda tillräckligt god kvalitet, vilket på ett oacceptabelt sätt drabbar de som är i kontakt med verksamheten. Dels utifrån de potentiellt skadliga arbetsmiljökonsekvenser som detta ut-sätter våra medarbetare för. Att därtill särskilt uppmärksamma sektorer eller områden med omfattande arbetsmiljöproblem.

Förbundet ger stöd till psykologer som är nya i yrket för att minska riskerna för att dessa far illa. Det kan exempelvis innebära att informera om vanligt förekommande arbetsmiljöproblem och risker, och verka för att de har tillgång till handledning och mentorskap och förbundet fortsatt verkar för att öka antalet skyddsombud.

Psykologer har rätt till en god arbetsmiljö

Sveriges Psykologförbund anser att arbetsmiljön ska vara god för alla psykologer oavsett verksamhetsområde. En god arbetsmiljö innebär att psykologer får adekvata möjligheter till yrkesmässig och personlig utveckling samt stöd och stimulans. Förekomst av diskriminering, våld och hot behöver motverkas liksom rollotydlighet och alltför hög arbetsbelastning.

Idag ser vi stora arbetsmiljöproblem och många psykologer vittnar om yrkesstress. I en alltmer ekonomiskt pressad situation är riskerna för en bristande arbetsmiljö stora, vilket på kort och lång sikt riskerar kompetensförsörjningen. Sveriges Psykologförbund ska arbeta för att motverka bristande arbetsmiljö för psykologer och därigenom ge förutsättningar för att psykologarbete ska vara tryggt och attraktivt. Det ska vara möjligt att förena heltidsarbetet med en god hälsa, en meningsfull fritid och ett jämställt familjeliv.

Psykologförbundet ska verka för att anställningsvillkoren speglar ett arbetsliv som är hållbart i längden. Anställningsvillkoren ska främja utveckling och ansvar och ge goda förutsättningar att bedriva ett gott arbete. De ska även ge trygghet såväl som flexibilitet.

En väl fungerande organisation är grunden för en god arbetsmiljö. Organisationen ska formars utifrån verksamhetens uppgift, mål, behov och utmaningar. I organisationen måste finnas en balans mellan krav och resurser, vilket regelbundet ska följas upp. Det ska finnas välfungerande administrativa stödsystem och rollerna i organisationen ska vara tydliga. En hälsofrämjande arbetsmiljö förutsätter också nolltolerans mot diskriminering och trakasserier i arbetslivet och ett aktivt arbete för att främja lika rättigheter och möjligheter.

Sveriges Psykologförbund ska verka för att studenter på psykologprogrammen ska erbjudas en fysisk och psykisk studiemiljö med så goda förutsättningarna för lärande som möjligt. Med tanke på utbildningens längd är det centralt att arbete med studiemiljön också uppmärksammar psykosociala aspekter av arbetsmiljön.

Psykologföretagare ska ha rätt förutsättningar

Sveriges Psykologförbund ska arbeta för att förutsättningarna att driva företag ska vara goda och ge möjlighet att driva företag med god lönsamhet. En psykologföretagare måste kunna stå stark i konkurrensen på marknaden. För att uppnå detta måste regelbördan vara förutsägbar och begriplig liksom ersättningssystemen. Även övriga regleringar behöver vara förutsägbara, begripliga och rättvisa.

De verksamhetsfält som psykologer arbetar inom innebär en marknad där många näringsidkare ser möjligheter att ta marknadsandelar. Ofta är det näringsidkare med kortare utbildningar och lägre kompetens än psykologer, och som inte arbetar utifrån evidens. Sveriges Psykologförbund ska arbeta för att psykologers unika kompetens ska vara begriplig för beställare och patienter och att kompetensen värderas i samband med beställningar och offentlig upphandling.

Inflytande i det fackliga uppdraget

Sveriges Psykologförbund anser att en väl fungerande lokal facklig verksamhet är positiv för såväl de anställdas inflytande som för verksamheten och dess utveckling. Förbundet verkar för att det fackliga uppdraget bemöts med respekt och betraktas som ett naturligt inslag i verksamheten.

Lagen om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen (FML) stödjer, reglerar och skyddar de fackliga förtroendemännens arbetssituation och anställningsvillkor på arbetsplatsen. Förbundet verkar för att denna lag är väl känd och bevakar att den tillämpas. Därigenom skapas goda förutsättningar för medarbetare att åta sig fackliga uppdrag och för att de på ett kvalitativt och förtroendeskapande sätt ska kunna fullgöra dem. Då påverkas också de förtroendevaldas legitimitet och representativitet positivt. Förbundet ska verka för att fler medlemmar tar på sig olika förtroendeuppdrag.

Förbundet ska utveckla sin egen skyddsombudsutbildning eller delta i andra professioners utbildningar vars arbete liknar vårt.

Psykologer har rätt till kollektivavtal

Idag har en arbetsmarknad för psykologer vuxit fram där företag inom vårdmarknadssektorn väljer att inte teckna kollektivavtal. Förbundet behöver starta en tydlig informationskampanj riktad mot studenter och nyutexaminerade psykologer för att påpeka riskerna med sådana anställningar och arbetsgivare. Förbundet ska verka för att dessa arbetsgivare tecknar kollektivavtal.

Förstärkt och utbyggd lokal facklig infrastruktur

Sveriges psykologförbunds basfackliga infrastruktur ska byggas ut, stärkas och stöttas så att fler och bättre rustade psykologföreningar och ombud finns runt om i landet på arbetsplatser där det finns psykologer. En stark basfacklig infrastruktur av lokala psykologföreningar med gott stöd av förbundet är helt avgörande för den sammanlagda förmågan att påverka villkorsfrågor. Resurser behöver avsättas så att nya och kreativa forum för erfarenhetsutbyte mellan föreningar kan skapas.

En viktig infrastruktur för att åstadkomma en bättre arbetsmiljö är att alla psykologer har lokala skyddsombud som företräder dem på deras arbetsplatser. Förbundet ska verka för att betydligt fler psykologer ska bli skyddsombud och att dessa ska rustas i ännu högre utsträckning än idag.

Professionspolitik – Psykologprofessionens styrka

Psykologi och psykologisk forskning

Praktiskt psykologarbete bygger på en vetenskaplig grund som skapats av systematisk psykologisk forskning med tyngdpunkt på de senaste decennierna. Denna grund innehåller kunskaper om lärande- och utvecklingsprocesser samt andra förändringsprocesser både vad gäller människans allmänna psykologiska fungerande och mer specifikt tillämpbara kunskaper. Med denna kunskap som bas har psykologins företrädare blivit viktiga samarbetspartners såväl inom akademien som inom allt fler av samhällets olika sektorer, samt i näringslivet. Utifrån detta är psykologisk forskning den gemensamma bas som kan utgöra en grund vilken i längden stärker både psykologins roll i samhället och psykologernas status samtidigt som den motverkar den kvasipsykologi som ofta kommer fram i olika typer av media.

Sveriges Psykologförbund ska arbeta för att främja forskning inom psykologi, såväl nationellt som internationellt och verka för en ökad tilldelning av forskningsmedel till psykologin, särskilt inom de områden som visar sig vara relativt underfinansierade. Vidare ska förbundet stimulera ett ömsesidigt utbyte mellan forskare och praktiker. Sveriges Psykologförbund ska arbeta för att fler psykologer får möjlighet att forska och att det ska finnas karriärvägar inom forskningsområdet.

En angelägen uppgift för förbundet är att verka för att vetenskapligt grundad psykologisk kunskap sprids till andra yrkesgrupper och allmänheten, liksom till politiker och andra beslutsfattare.

Psykologer arbetar tryggt och trovärdigt baserat på evidensbaserad psykologisk praktik

Etik och evidens ska genomsyra psykologprofessionens yrkesutövande. För att psykologer ska kunna utöva yrket på bästa sätt ska Sveriges Psykologförbund arbeta för att psykologer, utifrån sin kompetens, ska ha en autonomi i arbetet och inte styras av detaljerad reglering av arbetssätt.

Sveriges Psykologförbund ska stödja psykologer och påverka arbetsgivare så att psykologer har förutsättningar att följa de etiska principerna och arbeta i enlighet med evidensbaserad psykologisk praktik.

Sveriges Psykologförbund ska verka för en levande diskussion kring förbundets etiska principer och principer för evidensbaserad psykologisk praktik bland medlemmarna.

Psykologers profession måste garanteras för att säkerställa kvaliteten, inklusive patientsäkerhet

Psykologer är ofta verksamma i organisationer vilka leds och styrs av andra professioner. Det varierar från arbetsplats till arbetsplats hur starka och trygga psykologerna är i sina roller. För att psykologers kompetens ska kunna tas tillvara och användas på rätt sätt måste psykologers roll och ansvar ofta förtydligas.

Sveriges Psykologförbund vill värna om kvaliteten inklusive patientsäkerhet. För att uppnå detta ska förbundet arbeta med att tydliggöra och stärka psykologrollen. Arbetsplatserna ska ta vara på den specifika psykologiska expertisen som psykologen besitter och ge psykologer ett tydligt ansvar för att leda det psykologiska fältet inom verksamheten.

Idag kan vem som helst utanför hälso- och sjukvård kalla sig psykolog och vem som helst får behandla psykisk ohälsa för personer över åtta år. Förbundet ska arbeta för att titeln psykolog skyddas inom alla verksamhetsområden.

Förbundet ska verka för att psykologer ges förutsättningar att leda och planera arbetet kring psykologisk behandling och ges tillgång till fler verktyg, såsom lagstiftad rätt till olika former av intygsskrivande.

Sveriges Psykologförbund ska verka för lagändringar som stärker psykologens roll samt för krav på att det finns psykologer inom områden där psykologisk kunskap har relevans.

Psykologers specialistutbildning ska vara en samhällstillgång

Sveriges Psykologförbund arbetar för att den specialistutbildning som förbundet driver, ackrediterar, och utfärdar specialistbevis för, ska bli offentligt erkänd och offentligt finansierad.

Sveriges Psykologförbund ska i avvaktan på ett samhälleligt övertagande verka för en specialistutbildning med hög kvalitet som rustar psykologer för specialistfunktioner i verksamheterna och ger kompetens att leda psykologisk verksamhet.

Förbundet ska arbeta för att specialistutbildningen ska vara en självklar väg att fortbilda sig och att rollerna specialist och psykologiskt ledningsansvarig ska bli tydliga karriärvägar.

Sveriges Psykologförbund ska arbeta för att fler specialittjänster, och fler tjänster som psykologiskt ledningsansvariga, med villkor som motsvarar det ansvar man tar och den kompetens man har, inrättas.

Psykologer som chefer ökar kvaliteten på verksamheten

Fler och fler psykologer väljer att bli chefer. Psykologer utbildas i ledarskap redan i grundutbildningen vilket ger goda förutsättningar för att utöva ett gott ledarskap. Genom fler psykologer i chefsposition ökar sannolikt möjligheterna till en psykosocialt god arbetsmiljö, ett initierat ledarskap och god kvalitet i verksamheten.

Sveriges Psykologförbund ska arbeta för att fler psykologer ges förutsättningar att ta på sig arbete som chef och/eller beslutsfattare både lokalt och inom myndigheter och i politiken.

En psykologutbildning i takt med tiden

Sveriges Psykologförbund ska verka för att psykologutbildningen även fortsättningsvis ska vara en generalistutbildning som leder till yrkeskompetens som psykolog.

Sveriges Psykologförbund ska arbeta för att examensmålen för psykologexamen är tydliga och motsvarar de krav som samhället ställer på psykologisk expertis. Eftersom samhället och kunskapsområdet utvecklas, behöver examensmålen fortlöpande revideras. De verksamhetsförlagda och tillämpade momenten som ingår i utbildningen är en förutsättning för att studenterna ska få möjlighet att såväl uppleva som träna psykologisk teori och metod i praktisk tillämpning. Leg psykologer bör i högre grad medverka som lärare och examinatorer i tillämpade moment.

Sveriges Psykologförbund ska verka för en utökning av praktiska och färdighetstränande moment i utbildningen samt för mer verksamhetsförlagd utbildning. Det är av stor vikt att dessa moment sker inom olika tillämpningsområden vilka speglar den breddade arbetsmarknaden för psykologer.

Förbundet anser att det är av stor vikt att värna utbildningskvaliteten på samtliga lärosäten för att upprätthålla högkvalitativa psykologutbildningar. Den styrande principen för antalet utbildningsplatser på de olika lärosätena ska vara utbildningens kvalitet, både vad gäller teori och tillämpning.

Psykologin som vetenskap och disciplin inordnas inte självklart under någon enskild fakultet. Förbundet menar att en ökad självständighet för psykologiämnet inom ramarna för universitetens tilldelningssystem skulle vara att föredra.

Det är viktigt att värna om att psykologtiteln står för en hög kompetens och hög kvalitet. Sveriges Psykologförbund ska ha ett internationellt utbyte för att stärka psykologutbildningarna och ska även verka för att EuroPsy blir ett riktmarke för psykologutbildning i Europa.

Praktisk Tjänstgöring för psykologer (PTP)

PTP-tjänstgöringen har stor betydelse för träning av de kunskaper och färdigheter psykologer fått under utbildningen. Den hittillsvarande tillämpningen av PTP-ramverket har även innehållit stora utmaningar som t.ex. begränsade tillämpningsområden, risk för rättsosäker bedömning och i vissa fall en alltför hög arbetsbörda med en bristande arbetsmiljö som följd.

Sveriges Psykologförbund ska arbeta för att säkerställa att PTP:n uppfyller de krav som Socialstyrelsen ställer, att kravnivån blir rimlig och att arbetsmiljön för

PTP-psykologer är god. Förbundet ska också arbeta för att minimera risken att PTP-psykologer blir underkända på grund av otydlighet i kraven.

Psykologyrket är inom kort det enda legitimationsyrke vars utbildning regleras inom högskoleförordningen men där examen inte innebär legitimation. Sveriges Psykologförbundet ska utreda fördelar och risker med en förlängd utbildning som leder till legitimation där PTP ersätts av krav på mer verksamhetsförlagd utbildning.

Samhällspolitik – Ett hållbart samhälle med hjälp av psykologisk kunskap och kompetens

Rätt till hälsa, samhörighet och inflytande till alla

Idag finns det många grupper som upplever utanförskap och har liten möjlighet till inflytande över sin egen hälsa och välfärd. Det kan handla om barn och unga, personer med funktionsvariationer eller nyanlända. Människor med psykisk ohälsa, ekonomisk utsatthet, och missbruk behöver samhällets stöd för att må bra fysiskt och psykiskt.

Sveriges Psykologförbund ska verka för en jämlik god psykisk och fysisk hälsa, välfärd och inflytande för alla grupper. För att åstadkomma det krävs bland annat högre grad av hälsofrämjande och förebyggande insatser för barn i förskola och skola, liksom i hälso och sjukvård.

Ett människovänligt digitalt samhälle

Digitaliseringen innebär nya möjligheter och risker när det gäller psykologiska insatser. Nya tjänster utvecklas som kan innebära en förenkling för att nå psykologer på tider som passar dem själva. Möjligheter kan finnas att nå ut till t.ex. personer i glesbygd som på så sätt kan få bättre tillgång till psykologiska tjänster.

Sveriges Psykologförbund ska bidra till att säkerställa trygga och användarvänliga digitala system och verktyg för att underlätta för etablering av nya kommunikationsprocesser mellan psykolog och patient/uppdragsgivare. Det offentliga ska påverkas att ta ett ansvar för utbyggnad av digital behandling. Detta för att psykologer ska kunna bedriva ett kvalitetssäkrat arbete med digitala hjälpmedel men också för att främja tillgången till psykologiska tjänster.

Patienter ska ha rätt till psykologisk behandling när det krävs, och rätt skydd

Den psykiska ohälsan ökar i vårt samhälle och psykologer är den yrkesgrupp som har såväl djup som bred kunskap att kunna bidra till en minskning av denna, genom såväl förebyggande, som behandlande arbete. För detta behöver psykologer ha rätt förutsättningar.

Sveriges Psykologförbund ska arbeta för att psykologer får ett ökat ansvar genom att de ges förutsättningar att leda och planera arbetet kring psykologisk utredning och behandling. Psykologens ansvar ska formaliseras och ges utifrån kompetens. För att säkerställa patienttryggheten vid olika former av intygsgivande ska psykologer ges möjlighet att skriva intyg på de områden där de har särskild kompetens, såsom till exempel intyg för sjukpenning när det gäller psykisk ohälsa.

Sveriges Psykologförbund ska verka för att psykologers kompetens i högre uträkning ska användas för förebyggande och hälsofrämjande arbete och för skapande av goda livsvillkor för kommande generationer.

Samhället måste ställa om för att klara klimatkrisen

Det behövs en omställning i samhället för att klara den kris som klimatförändringarna innebär. Psykologisk kunskap kring beteendeförändring och kriser är en nödvändig del i att skapa förändring på samhällsnivå men också för att öka krisberedskapen i samhället. Sveriges Psykologförbund ska arbeta med frågan utifrån två perspektiv – dels omställning via beteendeförändring främst på systemnivå dels krisberedskap i samband med katastrofer.

Sveriges Psykologförbund går aktivt före i den fackliga gemenskapen för att arbeta för en hållbar omställning av samhället i linje med FN:s 17 globala hållbarhetsmål.

Sverige behöver öka sin beredskap för att kunna värna om ett öppet och demokratiskt samhälle

För att möta det förändrade säkerhetspolitiska läget har Sveriges regering beslutat att nationens totalförsvaret behöver förstärkas. Ett motståndskraftigt samhälle måste kunna stå emot bland annat ökad militär närvaro i vårt närområde, pandemier, klimatförändringar, attacker mot elförsörjning/nät/webbplatser såväl som påverkansoperationer som används för att forma opinion, splittra och destabilisera.

Jämlika, öppna och demokratiska samhällen skapar en god motståndskraft. Samhällets motståndskraft ökar genom en förståelse hos befolkningen för att vi kan utsättas för omfattande kriser. Fundamentalt för att öka vår motståndskraft är tillit till samhället, till våra myndigheter, till vår demokrati och en känsla av delaktighet samt en vilja att bidra. Psykologisk kunskap och forskning är viktigt för samhället, inte minst vid kriser. För att utveckla ett motståndskraftigt samhälle genom det militära och det civila försvaret, ingår som en nödvändig del att utveckla och bredda det psykologiska försvaret med psykologisk kunskap.

Sveriges psykologförbund ska verka för ett starkt totalförsvaret och en höjd krisberedskap genom att arbeta för ökad psykologisk forskning och psykologers medverkan som en del av totalförsvaret.

Internationellt arbete

Psykologin har inga geografiska gränser och i förhållande till andra länder har psykologin i Sverige vunnit erkännande. Tilltron till psykologer är numera relativt sett hög. Sveriges Psykologförbund ska genom internationellt arbete verka för att stärka psykologins och psykologers ställning i alla länder.

Vi har mycket att lära av andra länder när det gäller psykologisk forskning, psykologers roll och att applicera psykologisk kunskap i samhället. Sveriges Psykologförbund ska verka för att skapa förutsättningar för ett ömsesidigt kunskapsutbyte med psykologer och psykologorganisationer i andra länder samt aktivt delta i internationella organisationers arbete.